

Edinburgh Festival Fringe

Scurtă istorie

1947 – se lansează Festivalul Internațional de la Edinburgh. Creat de Sir Rudolf Bing (dirijor al Operei Glyndebourne), Harvey Wood (reprezentantul lui British Council la Edinburgh) și Sir John Falconer (primar al orașului), Festivalul se dorea o inițiativă postbelică de a reuni Europa prin intermediul culturii. Impactul produs asupra artiștilor a fost însă atât de puternic, încât a atras mult mai mulți participanți decât puteau găzdui spațiile existente.

Conștienți că Festivalul se va afla în atenția presei, dar și că afluența de public va fi foarte mare, un număr de opt companii independente (șase scoțiene și două englezești) hotărâsc să vină la Edinburgh neinvitate și să se descurce pe cont propriu. Și-au prezentat spectacolele în clădiri neocupate de Festivalul „principal”, cele mai multe dintre ele nefiind destinate special producțiilor artistice. În ciuda lipsei suportului logistic, cele opt companii amintite au supraviețuit și s-au bucurat, în cele din urmă, așa cum meritau, și de atenția presei prezente la fața locului. Au primit chiar, o dată cu publicarea unui articol al dramaturgului Robert Kemp, pe 14 august 1948, în ziarul *Evening News*, denumirea de *Fringe*. Robert Kemp descria un spectacol prezentat la abația Dunfermline ca fiind (nu știm din ce motive): „...on the fringes of the Festival”/„...la marginea Festivalului”.

Cele mai importante trei particularități ale primului Festival Fringe se mai păstrează și astăzi: nici unul dintre spectacolele prezentate sub umbrela

Fringe nu primise, și nu primește în continuare, invitația de a participa la Festival; se foloseau și se folosesc spații teatrale mici și nonconvenționale; participanții erau, sunt obligați, să-și asume toate riscurile financiare existente – să joace cu casa închisă sau să se retragă în funcție de cererea publicului.

1951 – deși importanța Festivalului Internațional (oficial) creștea substanțial, participanților din Fringe nu li se acordau, în continuare, nici un fel de facilități, fiind lăsați să se descurce pe cont propriu. Pentru că nu exista nici un loc în care artiștii să se poată întâlni între ei, studenții Universității din Edinburgh deschid un centru de primire, sub forma unei pensiuni, unde ofereau cazare și masă la prețuri modice. Oricum, sintagma „ajută-te singur” se răspândise de mult printre participanți, și nu a fost uitată nici astăzi.

1952 – un ziar scoțian titra: „Număr record de vizitatori la ediția Festivalului de anul acesta. Peste 300 000 de persoane au venit la Edinburgh special pentru Festival.” Primarul, Sir John Falconer pretindea chiar că orașul s-a bucurat de mult mai mulți vizitatori decât Helsinki, care găzduia în același an Jocurile Olimpice. Tot atunci au fost programate și câteva trenuri speciale pe ruta Londra–Edinburgh. Publicul putea călători în voie spre capitala Scoției.

1954 – un tipograf din Edinburgh conștientizează importanța creării unui program și a unei strategii publicitare pentru spectacolele din Fringe. Realizat inițial la voia întâmplării, programul și-a căpătat în timp o identitate proprie, fără să depindă în vreun fel de Festivalul oficial. Tot acum se pune, pentru

prima oară, și problema deschiderii unei case centrale de bilete.

1955 – pentru că avuseseră inițiative în organizarea unui loc de primire comun, studenților Universității din Edinburgh li se încredințează sarcina de a deschide o casă centrală de bilete, precum și un restaurant. Fără să renteze la început, casa de bilete a contribuit substanțial la crearea unei identități comune în rândul participanților.

1958 – pentru ca lucrurile să se împământenească se formează The Festival Fringe Society. Se aleg administratori din rândul artiștilor și sunt exprimate clar scopurile societății: publicarea unui program complet al Festivalului, menținerea casei centrale de bilete, acordarea de consultanță și ajutor artiștilor care doreau să participe la Festival. Tot acum se hotărăște că niciodată nu vor exista preselecții și că fiecare companie va avea libertatea de a alege singură cu ce să se prezinte. Tot ceea ce s-a hotărât atunci este valabil și astăzi.

1959 – între 1959–1969 numărul companiilor prezente la Festival crește de la 19 la 57. Se creează o echipă organizatorică care să ofere și sfaturi bazate pe experiență tuturor artiștilor veniți la Edinburgh. Se lucrează și cu voluntari, dar se cerea și un oarecare sprijin financiar pentru ca echipa organizatorică centrală să-și poată desfășura activitatea.

1960 – o dată cu montarea piesei *Beyond the Fringe* la Royal Lyceum Theatre, spațiile de joc ale artiștilor din Fringe sunt trecute pe harta artistică a orașului. *Beyond the Fringe* s-a bucurat de foarte mult succes, jucându-se ulterior și la Londra. Deși era un eveniment oficial, spectacolul a însemnat enorm pentru existența și pentru imaginea Festivalului Fringe.

1969 – pentru ca să poată folosi și bani proveniți din fonduri publice, The Festival Fringe Society își schimbă statutul și devine companie cu răspundere limitată. Apar astfel și câțiva angajați permanenți.

1970 – este recunoscută importanța consultanței pentru participanții la Festival, ca urmare este angajat și primul administrator al Festivalului, John Milligan. El publică un program, menține casa centrală de bilete și oferă consultanță. Tot el stabilește și principiul de bază în funcționarea Festivalului, principiu expus în 1976 de Alistair Moffat, cel de-al doilea administrator al manifestării: „artiștii vin la Edinburgh cu creații proprii, pe risc propriu, ei sunt singurii care verifică calitatea celor prezentate prin contact direct și imediat cu publicul spectator. Esențiale în Fringe sunt spontaneitatea și libertatea artistică totală de care se bucură participanții, astfel încât orice încercare de a-i impune limite cantitative sau calitative i-ar distruge însăși rațiunea de a fi.”

1973 – datorită libertății artistice existente, au apărut întotdeauna foarte multe piese noi în Fringe, dar pentru a încuraja și mai mult creația dramatică, John Milligan și Allen Wright, redactor șef la ziarul *The Scotsman*, organizează premiile Fringe Firsts – un număr de distincții care se acordau celor mai originale spectacole, montări ce nu fuseseră jucate de mai mult de șase ori pe teritoriul Marii Britanii. Premiile se păstrează în continuare sub denumirea de Scotsman Fringe Firsts.

1986–1991 – pentru că numărul participanților se mărea considerabil de la an la an și pentru ca scopurile Festivalului să fie, în continuare, îndeplinite în totalitate, începe o uriașă campanie de strângere de fonduri, astfel încât pot fi construite la inițiativa lui

Mhairi Mackenzie-Robinson și a Trishei Emblem celebrele birouri de pe High Street nr. 180. Tot acum este amenajat și un centru de presă. Se mărește, de asemenea, numărul angajaților permanenți ai Festivalului: se creează o echipă de patru persoane, care să se ocupe de organizarea Festivalului pe toată durata anului calendaristic.

1992 – pentru că, deja, casa centrală de bilete trebuia să coordoneze spectacolele a 500 de grupuri și nu mai puțin de 150 de spații de joc, se lansează sistemul computerizat de monitorizare a tuturor companiilor prezente.

1994 – de la cele opt companii din 1947, Festivalul Fringe devine cel mai mare festival de artă din lume, fiind înregistrat oficial și în *Cartea recordurilor*. Se păstrează în continuare importanța accesului liber la Edinburgh, dar programul Festivalului începe să fie împărțit pe categorii de spectacol. Se publică, de asemenea, un ghid practic pentru artiști – „Cum să prezinți un spectacol la Edinburgh“. Ghidul este revizuit anual.

1995 – pentru a facilita celor interesați accesul la informațiile despre Fringe este creat site-ul Festivalului: www.edfringe.com. Site-ul se dovedește a fi unul dintre cele mai populare din Marea Britanie, fiind vizitat de 76 000 de persoane în primele trei săptămâni de funcționare și de peste un milion până la sfârșitul Festivalului, ediția 1995. Site-ul inițial includea o versiune electronică a celor 128 de pagini de program, informații despre companiile prezente, o hartă a orașului, ce permitea selectarea spectacolelor în funcție de zona în care erau prezentate, pagini destinate criticilor venite din partea publicului. Structura site-ului a fost modificată în 1998.

1996 – cea de-a 50-a ediție a Festivalului găzduiește spectacole de

comedie, dans, muzică, teatru și arte vizuale. Cifrele sunt de-a dreptul impresionante: 9 154 de artiști, 14 060 de reprezentații, 1 238 de spectacole și 187 spații de joc. Pentru a marca jubileul Festivalului, sunt încurajați să participe și copiii cu vârste cuprinse între 10 și 16 ani, se organizează diverse *workshop*-uri și cursuri de vară, revista *The Big Issue in Scotland* se implică direct în strângerea fondurilor pentru Festival, prin editarea și vinderea unor numere speciale. Proiectul vizează, în special, evenimentele stradale.

1997 – se dă startul pentru încă 50 de ani de Festival. Participă 605 companii, 1.278 de spectacole, 9.644 artiști, sunt folosite 178 spații de joc. Programul Festivalului se întinde pe 166 de pagini. Sunt instituite premiile pentru spectacolele de teatru total – teatru-dans sau teatru vizual – Total Theatre Awards.

1998 – Festivalul Fringe începe cu o săptămână mai devreme decât Festivalul Internațional (oficial), deoarece în ultima săptămână, care se desfășura deja în luna septembrie, prezența publicului începuse să scadă considerabil. Se impune, astfel, cunoașterea exactă a celor șase festivaluri ce se desfășoară la Edinburgh de-a lungul lunii august, precum și a datelor exacte la care ele încep și se termină: Edinburgh International Festival (13 august–2 septembrie), Edinburgh Military Tattoo (4–26 august), Edinburgh International Book Festival (12–28 august), Edinburgh Jazz & Blues Festival (28 iulie–6 august), Edinburgh Festival Fringe (6–28 august), Edinburgh International Film Festival (13–27 august).

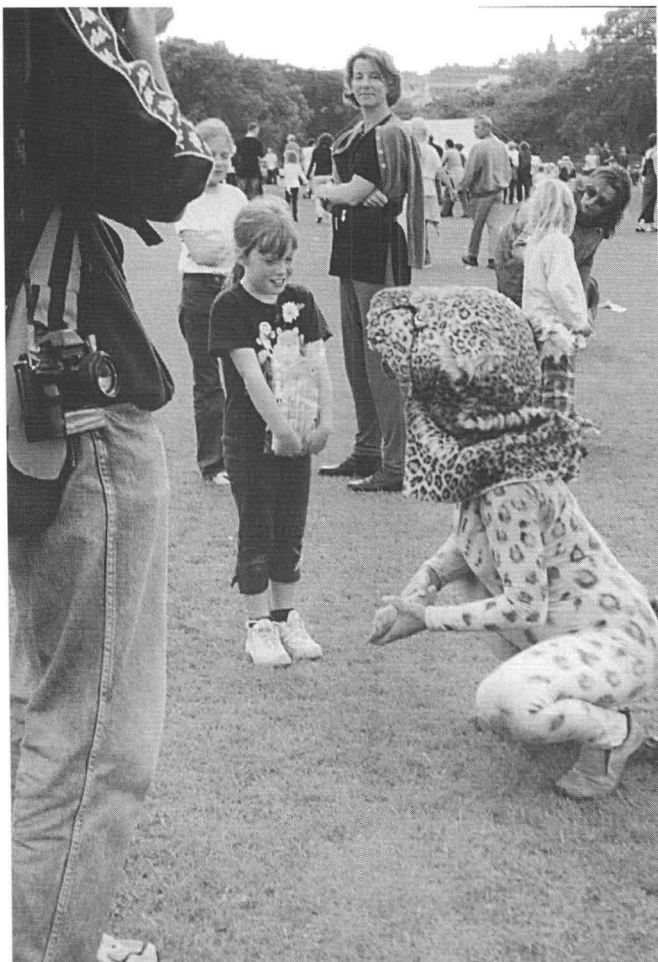
2000 – Festivalul s-a desfășurat în perioada 6–28 august, deși unele spectacole au fost prezentate încă de la 1 august, deși unele spații de joc au rămas deschise până pe 2 septembrie. În afara Galei de deschidere, un alt

eveniment important al Festivalului a avut loc pe 13 august, în parcul Holyrood – Fringe Sunday/ Duminica Fringe, un fel de bâlci cu multă animație, dar și mai multă înghetată.

Fringe 2000:

- au avut loc 1 350 de spectacole și 17 000 de reprezentații
- s-au înregistrat 275 de premiere mondiale
- au participat 600 de companii, unele cu nume dintre cele mai cunoscute: *Blue-eyed Fish Productions/ Peștele cu ochi albaștri*, *Fresh Blood Theatre/Sânge proaspăt*, *Ghosts and Witches/ Fantome și vrăjitoare*, *Still life Productions/Natură moartă*, *Theatrum Botanicum* ș.a.
- organizatorii au pus la dispoziția participanților 198 de spații de joc de la baruri, cluburi, grădini de vară, studiouri amenajate special în diverse subsoluri, biserici, precum și câteva autobuze care făceau în timpul spectacolelor turul orașului
- fiecare spațiu de joc a găzduit în medie patru–cinci reprezentații pe zi, de la zece dimineața la miezul nopții
- artiștii prezenți anul acesta la Edinburgh au reprezentat țări/localități situate aproape pe toate meridianele dintre Hollywood și Hong Kong
- oferta Festivalului nu s-a limitat la spectacole de teatru dramatic. Au avut loc și foarte multe spectacole pentru copii (60) – majoritatea urmate de *workshop*-uri la care puteau fi întâlniți actorii, încercate costumele, studiate obiectele de recuzită, spectacole de teatru-dans (72), musicaluri (51), concerte (340), demonstrații sau discuții (39)
- au avut loc spectacole cu piese din dramaturgia universală: *Romeo și Julieta*, *Visul unei nopți de vară*,

Îmblânzirea scorpiei, *Richard al III-lea*, *Macbeth*, *Hamlet* de Shakespeare, *Doi gemeni venețieni* de Goldoni, *Britannicus* de Racine, *Deșteptarea primăverii* de Wedekind, *Hedda Gabler* și *Nora* de Ibsen, *Trei surori* de Cehov, *Menajeria de sticlă* de Tennessee Williams, *Nunta însângerată* de Lorca, *Galileo* de Brecht, *Așteptându-l de Godot* de Beckett etc; dramatizări după Edgar Allan Poe, Gabriel García Marquez, Dostoievski, Maupassant, Kafka; montări inspirate de biografiile unor personalități precum Shakespeare, Dickens, Beethoven, Van Gogh, Picasso, Artaud, Kantor sau Frank Sinatra, Judy Garland, Bette Davis, Joan Crawford ș.a.; spectacole cu scenarii fanteziste – *Sherlock Holmes împotriva marțienilor*; montări cu subiecte legendare (Beowulf, Ahile, Dracula); piese despre Auschwitz, războiul din Vietnam, războiul sârbo-croat, Nelson Mandela, istoria Californiei; improvizații realizate exclusiv la sugestia publicului; spectacole itinerante; modernizări și adaptări precum: *Opera Galactica* – versiune a *Flautului fermecat* de Mozart cu personaje din *Războiul stelelor*; rezumate de o jumătate de oră, precum *Pericle* de Shakespeare sau recitaluri de doar 15 minute

- cea mai jucată piesă a fost *Furtuna* lui Shakespeare – șase montări
- România a fost reprezentată de actorul/regizorul/managerul/directorul de teatru Constantin Chiriac,

care a făcut parte dintr-o echipă internațională de actori și regizori (Rusia, Marea Britanie, S.U.A.) ce au prezentat un colaj de scene și citate din piesa shakespeareiană *Macbeth*. Spectacolul s-a intitulat *Macbeth – Moment* și a fost realizat sub umbrela I.T.I.

- Republica Moldova a participat la Festival cu spectacolul *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintali* de Matei Vișniec, montare realizată la Teatrul „Eugen Ionescu” din Chișinău, regia Charles Lee (Franța)
- actrița Jo Brand a prezentat un musical în beneficiul Spitalului pentru copii din Brașov. Spectacolul i-a avut drept invitați de onoare și pe Arnold Brown, Hattie Hayridge, Fred MacAulay
- nu au lipsit nici ofertele publicitare; au existat spectacole la care publicul primea gratuit cafea și gustări reci (este cazul montărilor prezentate, în special, dimineața), pahare cu bere, bomboane sau telefoane mobile (prin tragere la sorți)
- unele teatre ofereau în schimbul distribuirii de materiale publicitare bilete gratuite la toate spectacolele pe care le aveau în program sau încheiaseră contracte cu diverse publicații, astfel încât spectatorii puteau obține bilete cu preț redus (50 %) dacă dețineau ultimul număr al publicației respective
- specialiștii au estimat că beneficiul financiar pe care l-a avut orașul de pe urma festivalurilor lunii august s-a ridicat la suma de 140 milioane lire sterline.